

ZENTRUM FÜR
INTERKULTURELLES
LERNEN

Analyse des Themenbereiches Bildung / Lebenslanges Lernen im deutsch-polnischen Kontext und Ableitung grenzübergreifender Handlungsansätze am Beispiel der Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Wissenschaftliche Grundlagen

Analiza obszaru tematycznego edukacja/ kształcenie ustawiczne w kontekście polsko-niemieckim i wypracowanie transgranicznych założeń działania na przykładzie Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA

Podstawy naukowe

Stefanie Vogler-Lipp

Leiterin des Zentrum für Interkulturelles Lernen / **Kierownik Centrum Kształcenia Międzykulturowego**

Tetiana Medvedieva

Wissenschaftliche Mitarbeiterin / **Pracownik Naukowy**

Collegium Polonicum / Słubice, 29.05.2019

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Redukować bariery – wspólnie wykorzystywać silne strony
Barrieren reduzieren – gemeinsame Stärken nutzen

Gliederung / Struktura

- Interkulturelle Kompetenz
- Lernspirale
- Dimensionen und Komponenten interkultureller Kompetenz
- Wertestern
- Interkulturelles Lernen
- Kompetenzen międzykulturowe
- Nauka spirali
- Wymiary i składniki kompetencji międzykulturowej
- Gwiazda wartości
- Międzykulturowe uczenie się

IK als komplexes Konstrukt :

- interkulturelle Begegnungen = Situationen, in denen Personen mit untersch. kult. Hintergründen neue Standards für Interaktion aushandeln
- neuen Kontext schaffen – gleichzeitig untersch. Erwartungen/ Interpretationen ausbalancieren

... und potentielle Konflikte ohne
Gesichtsverlust bewältigen

KM jako złożona konstrukcja:

- spotkania międzykulturowe = sytuacje, w których ludzie o różnym pochodzeniu kulturowym negocjują nowe standardy interakcji
- stworzyć nowy kontekst - jednocześnie równoważąc różne oczekiwania / interpretacje

... i zarządzać potencjalnymi konfliktami
bez utraty twarzy

- Interkulturell kompetente Person = bewusst üb. kult. Prägung, über Einflüsse und kennt situative, strukturelle und personelle Einflüsse
- Set an Fertigkeiten: Handlungs- und Reflexionskompetenz, Wissen und Einstellungen > Angemessenheit/Effektivität in interkulturellen Begegnungen
- Kompetentna osoba międzykulturowa = świadoma wpływów kulturowych, wpływa i zna wpływy sytuacyjne, strukturalne i osobiste
- Zestaw umiejętności: umiejętności działania i refleksji, wiedza i postawy > Stosowność / skuteczność w spotkaniach międzykulturowych

 Lernspirale =
prozesshaftes Ineinandergreifen
aller Teilkomponenten

 Nauka spirali = blokowanie
procesowe wszystkich podskładników

Lernspirale *Interkulturelle Kompetenz*

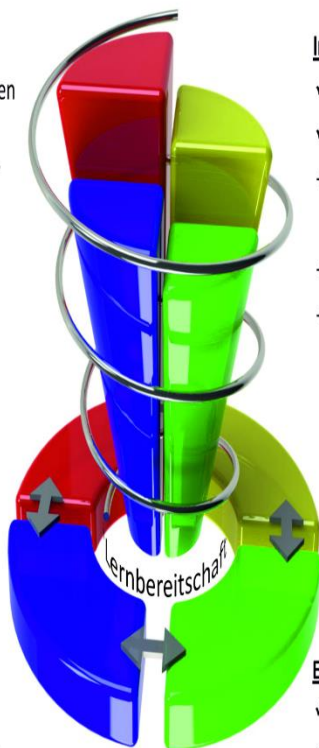
Nauka spirali *Kompetencje międzykulturowe*

Handlungskompetenz

- ✓ Umfassendes kulturelles Wissen
- ✓ Kommunikationsfähigkeiten;
z.B. Fragen und „Nichtwissen“
offenbaren
- ✓ Konfliktlösungsfähigkeit
- + Kreativität
- + Verhaltensflexibilität

Haltungen und Einstellungen

- ✓ Wertschätzung von Vielfalt
- ✓ Ambiguitätstoleranz
- + Akzeptanz, Toleranz, Respekt
für das/den „Andere/n“
- + Respektieren eigener Grenzen
- + „open-mindedness“

*Lernbereitschaft bildet die Basis im Sinne einer expansiven Lernmotivation (Holzkamp 1995)

Interne Wirkung: Reflexionskompetenz

- ✓ Relativierung von Referenzrahmen
- ✓ Empathiefähigkeit
- + Bewusstheit über Komplexität von
Interaktion und möglichen Einflüssen
- + Fähigkeit zu Perspektivenwechsel
- + Bereitschaft, scheinbar alltägliche
Dinge und erworbene Kenntnisse
immer wieder in Frage zu stellen und zu
erneuern

Externe Wirkung: Konstruktive Interaktion

- ✓ Vermeidung von Regelverletzungen
- ✓ Zielerreichung
- ✓ Erfolgreiches „Teamwork“

Umfähigkeiten przywódcze

- ✓ Wszechstronna wiedza
kulturowa
- ✓ Umfähigkeiten
komunikacyjne;
✓ np. ujawnienie pytań i
„niewiedzy“
- ✓ Umfähigkeiten
rozwiązywania
konfliktów
- Kreatywność
- Elastyczność zachowań

Postawa i nastawienie

- ✓ Docenianie
różnorodności
- ✓ Tolerancja
niejednoznaczności,
szacunek dla „innych“
- Akceptacja, tolerancja,
szacunek do
innego/innych
- Respektowanie
własnych
granic/ograniczeń
- Otwartość umysłu

*Lernbereitschaft bildet die Basis im Sinne einer expansiven Lernmotivation (Holzkamp 1995)

Efekt wewnętrzny: kompetencja refleksji

- ✓ Relatywizacja ram
referencyjnych
- ✓ Zdolność do empatii
- Świadomość złożoności
interakcji i możliwych
wpływów
- Możliwość zmiany
perspektywy
- Gotowość, poddawania w
wątpliwość oraz ciągłego
odnawiania pozornie
codziennych rzeczy i zdobytej
wiedzy

Efekt zewnętrzny: konstruktywna interakcja

- ✓ Zapobieganie naruszeniom
zasad
- ✓ Osiągnięcie celów
- ✓ Udana praca zespołowa

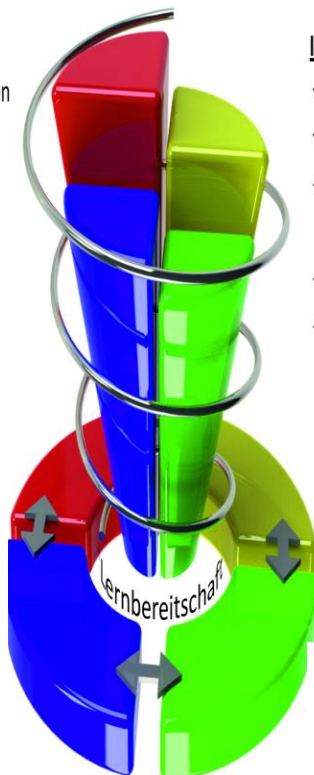
Quelle: auf Basis des Interkulturellen Kompetenzmodells von Deardorff
(Bertelsmann Stiftung 2008), weiterentwickelt von Hiller (2011): S. 247, Grafik: Jan Hoffmann

Lernspirale *Interkulturelle Kompetenz*

Nauka spirali *Kompetencje międzykulturowe*

Handlungskompetenz

- ✓ Umfassendes kulturelles Wissen
- ✓ Kommunikationsfähigkeiten;
z.B. Fragen und „Nichtwissen“
offenbaren
- ✓ Konfliktlösungsfähigkeit
- + Kreativität
- + Verhaltensflexibilität

Interne Wirkung: Reflexionskompetenz

- ✓ Relativierung von Referenzrahmen
- ✓ Empathiefähigkeit
- + Bewusstheit über Komplexität von
Interaktion und möglichen Einflüssen
- + Fähigkeit zu Perspektivenwechsel
- + Bereitschaft, scheinbar alltägliche
Dinge und erworbene Kenntnisse
immer wieder in Frage zu stellen und zu
erneuern

Umfähigkeiten führer

- ✓ Wszechstronna
wiedza kulturowa
- ✓ Umfähigkeiten
komunikacyjne;
- ✓ np. ujawnienie
pytań i
- ✓ „ niewiedzy”
- ✓ Umfähigkeiten
rozwiązywania
konfliktów
- Kreatywność
- Elastyczność
zachowań

Efekt wewnętrzny: kompetencja refleksji

- ✓ Relatywizacja ram
referencyjnych
- ✓ Zdolność do empatii
- Świadomość złożoności
interakcji i możliwości
wpływów
- Możliwość zmiany
perspektywy
- Gotowość, poddawania
w wątpliwość oraz
ciągłego odnawiania
pozornie codziennych
rzeczy i zdobytej wiedzy

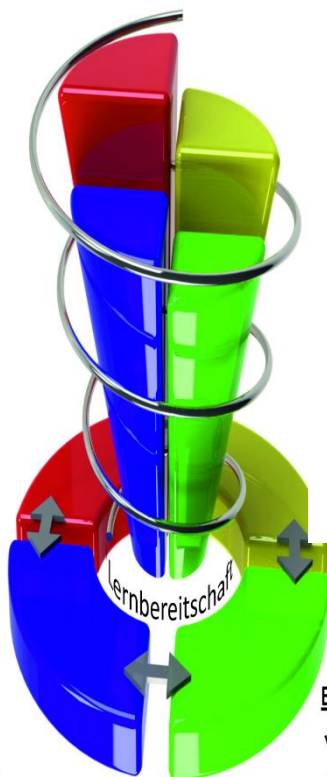
*Lernbereitschaft bildet die Basis im Sinne einer expansiven Lernmotivation (Holzkamp 1995)

*Lernbereitschaft bildet die Basis im Sinne einer expansiven Lernmotivation (Holzkamp 1995)

Quelle: auf Basis des Interkulturellen Kompetenzmodells von Deardorff
(Bertelsmann Stiftung 2008), weiterentwickelt von Hiller (2011): S. 247, Grafik: Jan Hoffmann

Lernspirale *Interkulturelle Kompetenz*

Nauka spirali *Kompetencje międzykulturowe*

Haltungen und Einstellungen

- ✓ Wertschätzung von Vielfalt
- ✓ Ambiguitätstoleranz
- + Akzeptanz, Toleranz, Respekt für das/den „Andere/n“
- + Respektieren eigener Grenzen
- + „open-mindedness“

Externe Wirkung: Konstruktive Interaktion

- ✓ Vermeidung von Regelverletzungen
- ✓ Zielerreichung
- ✓ Erfolgreiches „Teamwork“

*Lernbereitschaft bildet die Basis im Sinne einer expansiven Lernmotivation (Holzkamp 1995)

Postawa i nastawienie

- ✓ Docenianie różnorodności
- ✓ Tolerancja niejednoznaczności, szacunek dla „innych“
- Akceptacja, tolerancja, szacunek do innego/innych
- Respektowanie własnych granic/ograniczeń
- **Otwartość umysłu**

Efekt zewnętrzny: konstruktywna interakcja

- ✓ Zapobieganie naruszeniom zasad
- ✓ Osiągnięcie celów
- ✓ Udana praca zespołowa

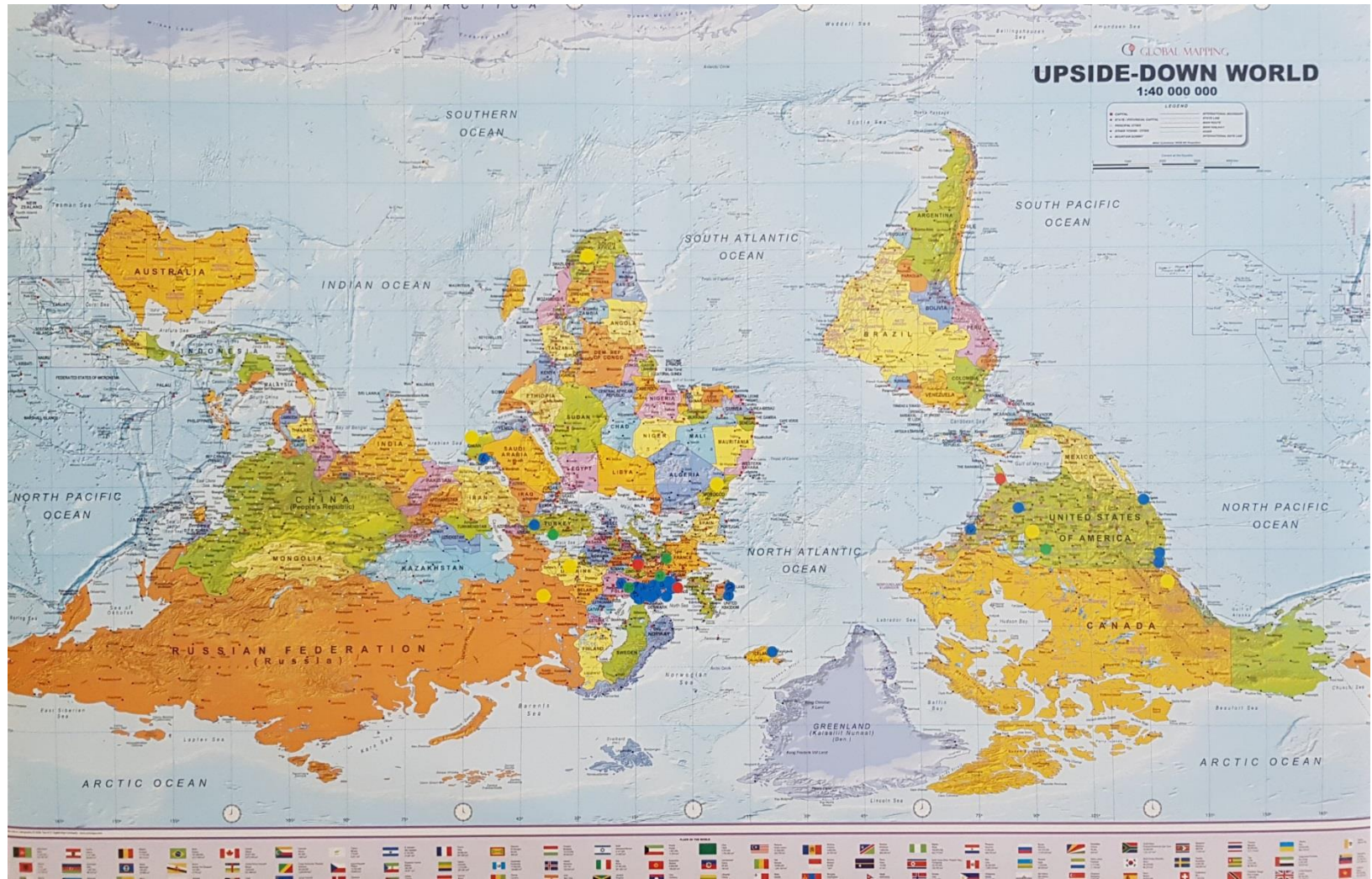
*Lernbereitschaft bildet die Basis im Sinne einer expansiven Lernmotivation (Holzkamp 1995)

Quelle: auf Basis des Interkulturellen Kompetenzmodells von Deardorff (Bertelsmann Stiftung 2008), weiterentwickelt von Hiller (2011): S. 247, Grafik: Jan Hoffmann

Dimensionen und Komponenten interkultureller Kompetenz / Wymiary i składniki kompetencji międzykulturowej

Affektive Dimension	Kognitive Dimension	Verhaltensbezogene Dimension	Wymiar afektywny	Wymiar poznawczy	Wymiar behawioralny
<ul style="list-style-type: none"> • Ambiguitäts-toleranz • Frustrations-toleranz • Fähigkeit zur Stressbewältigung und Komplexitäts-reduktion • Selbstvertrauen • Flexibilität • Empathie, Rollendistanz • Vorurteilsfreiheit, Offenheit, Toleranz • Geringer Ethnozentrismus • Akzeptanz/Respekt gegenüber anderen Kulturen • Interkulturelle Lernbereitschaft 	<ul style="list-style-type: none"> • Verständnis des Kulturphänomens in Bezug auf Wahrnehmung, Denken, Einstellungen sowie Verhaltens- und Handlungsweisen • Verständnis fremdkultureller Handlungszusammen hänge • Verständnis eigenkultureller Handlungszusammen hänge • Verständnis der Kulturunterschiede der Interaktionspartner • Verständnis der Besonderheiten interkultureller Kommunikations-prozesse • Metakommunikation sfähigkeit (Fähigkeit, die eigene Kommunikation aus kritischer Distanz zu sehen) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikations-wille und – bereitschaft initiierenden Praxis der Teilmerkmale der affektiven Dimension • Kommunikationsfähi gkeit • Soziale Kompetenz (Beziehungen und Vertrauen zu fremdkulturellen Interaktions-partnern aufbauen können) • Handlungskonseque nz: Bereitschaft, Einstellungen auch konsequent in Handlungen umzusetzen (sprachlich und außersprachlich) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tolerancja wieloznaczności • Tolerancja frustracji • Umiejętność radzenia sobie ze stresem i zmniejszenia złożoności • Pewność siebie • Elastyczność • Empatia, umiejętność dystansowania się od własnej roli • Wolność od uprzedzeń, tolerancja • Niski etnocentryzm • Akceptacja / szacunek dla innych kultur • Gotowość do nauki międzykulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Zrozumienie zjawiska kulturowego w odniesieniu do percepcji, myślenia, postaw, a także zachowań i działań • Zrozumienie obcych kontekstów kulturowych • Zrozumienie relacji własnej kultury • Zrozumienie różnic kulturowych partnerów interakcji • Zrozumienie szczególnych cech procesów komunikacji międzykulturowej • Zdolność do metakomunikacji (umiejętność widzenia własnej komunikacji z krytycznego dystansu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Gotowość do komunikacji i gotowości inicjowania praktyk częściowych cech wymiaru afektywnego • Umiejętności komunikacyjne • Kompetencje społeczne (budowanie relacji i zaufanie do zagranicznych partnerów interakcji kulturowych) • Konsekwencja działania: gotowość do konsekwentnego wdrażania postaw w działaniach (językowo i pozajęzykowo)

- Sensibilisierung im Rahmen der grenzübergreifenden Zusammenarbeit
- Befähigung mit Herausforderungen einer komplexen und grenznahen Umgebung zurechtzukommen
- Trainings / Workshops / Projekte: kulturelle Vielfalt als Lernchance, Dynamik erkunden
- Podnoszenie świadomości w kontekście współpracy transgranicznej
- Umiejtność radzenia sobie z wyzwaniami złożonego i granicznego środowiska
- Szkolenia / warsztaty / projekty : różnorodność kulturowa jako szansa nauki, eksploracja dynamiki

Wertestern

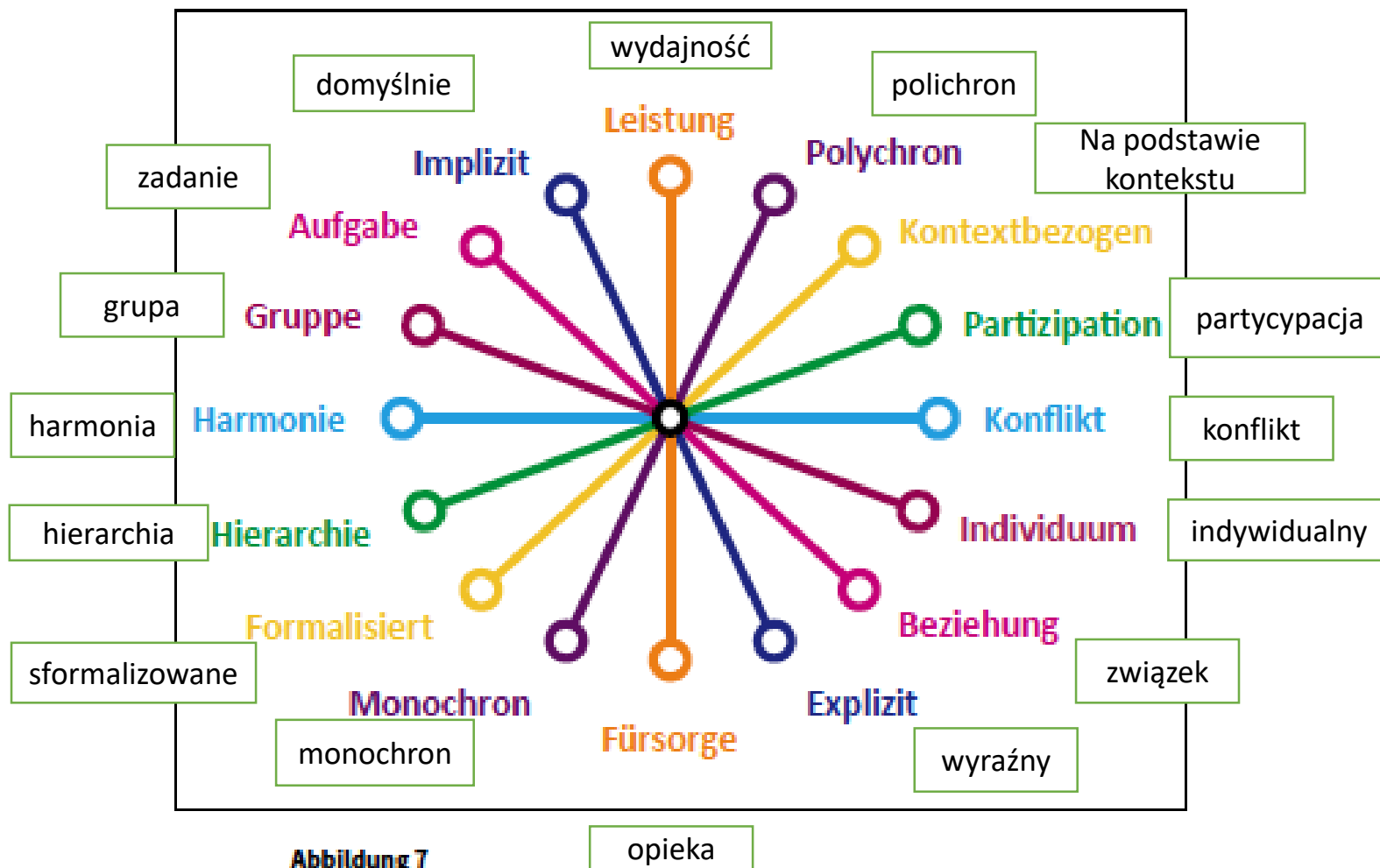

Abbildung 7

Quelle: in Anlehnung an Bosse 2011.

Quelle: Hiller, G.G (2016).

Warum ist interkulturelles Lernen wichtig?

Dlaczego nauka międzykulturowa jest ważna?

- Hintergrund: komplexes, dynamisches Konstrukt
- Interkulturell sensibel agieren, bewusst über kulturelle Unterschiede Bescheid wissen, Erfahrungen sammeln > ZEIT
- In allen unterschiedlichen Bildungsebenen (Kindergarten....usw.) ist es notwendig, auf interkulturelle Bildung, (Weiter-)Entwicklung und Verständigung zu achten
- Tło: złożona, dynamiczna konstrukcja
- Działanie wrażliwe międzykulturowo, świadomość różnic międzykulturowych, zbieranie doświadczenia>CZAS
- Na wszystkich poziomach edukacji (przedszkole ... itd.) należy zwrócić uwagę na edukację międzykulturową, (dalszy) rozwój i zrozumienie

➔ lebenslanger
(Lern)Prozess

➔ Proces (uczenia)
przez całe życie

ZENTRUM FÜR
INTERKULTURELLES
LERNEN

**Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit!
Dziękujemy za uwagę!**

Kontakt:

Stiftung Europa-Universität Viadrina
Zentrum für Interkulturelles Lernen / **Centrum Kształcenia Międzykulturowego**

Stefanie Vogler-Lipp (Leiterin / **Kierownik**)
Tetiana Medvedieva (Wissenschaftliche Mitarbeiterin / **Pracownik Naukowy**)

Große Scharrnstraße 59
D-15230 Frankfurt (Oder)
vogler-lipp@europa-uni.de
medvedieva@europa-uni.de
+49 335 5534 -2442

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Redukować bariery – wspólnie wykorzystywać silne strony
Barrieren reduzieren – gemeinsame Stärken nutzen

- Deardorff, D. K. (2008): Interkulturelle Kompetenz – Schlüsselkompetenz des 21. Jahrhunderts? Thesenpapier der Bertelsmann Stiftung auf Basis der Interkulturellen-Kompetenz-Modelle von Dr. Darla K. Deardorff. Online: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Presse/imported/downloads/xcms_bst_dms_30236_30237_2.pdf [letzter Zugriff: 3.4.2019].
- Hiller, G. G. (2011) : Schlüsselqualifikation Interkulturelle Kompetenz - Ein Bildungsauftrag der deutschen Hochschulen? In: Dreyer, W./Hößler, U. (Hg.): Perspektiven interkultureller Kompetenz. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. S. 238 - 254.
- Hiller, G.G (2016): Critical Incidents im interkulturellen Kontext. In: Deutsches Studentenwerk (Hg.): Eine Frage der Perspektive. Critical Incidents aus Studentenwerken und Hochschulverwaltung. 30 Fallbeispiele aus der Praxis mit 93 interkulturellen Einschätzungen von Studierenden und Mitarbeitenden. 1. Auflage, Berlin. S. 5 – 11.
- Hiller, G. G. /Vogler-Lipp, S. Hg. (2010): Schlüsselqualifikation Interkulturelle Kompetenz an Hochschulen. Grundlagen, Konzepte, Methoden. VS Verlag Wiesbaden.
- Holzkamp, K. (2011): Lernen - subjektwissenschaftliche Grundlegung. Frankfurt (Main/ New York: Campus Verlag.
- Straub J. (2007): Kompetenz. In: Straub J. / Weidemann A. / Weidemann D. (Hg.): Handbuch interkulturelle Kommunikation und Kompetenz. Grundbegriffe – Theorien – Anwendungsfelder. Stuttgart: Metzler'sche Verlagsbuchhandlung und Carl Ernst Poeschel Verlag GmbH. S. 35-36.
- Zentrum für Interkulturelles Lernen (ZIL). Projekt: Integration via Kompetenz. Förderung der interkulturellen Kompetenz in der Grenzregion. Online: https://www.europa-uni.de/de/struktur/zsfl/institutionen/interkulturelleslernen/Ueber-uns/Projekte/integration_via_kompetenz/index.html [letzter Zugriff: 28.5.2019].